

ARAŞTIRMA

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ*

Serpil İNCE**

Leyla KHORSHID***

Alınış Tarihi: 05.05.2013

Kabul Tarihi: 30.03.2015

ÖZET

Amaç: Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndaki 250 hemşirelik öğrencisiyle tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan öğrenci tanıtım formu ve Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği (HMSÖ) kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler yüzdelik ve t testi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin %32.4'ünü birinci sınıf, % 61.2'si kız öğrencidir. Öğrencilerin %58.4'ü hemşireliği ilk sırada tercih etmişlerdir. Öğrencilerin % 67.6'sı bölüm değiştirmeyi/yeni bir bölüm okumayı düşünmemektedir. Hemşirelik insanların gözünde saygın bir meslektir" ifadesinin düzeyi her iki cinsiyette de oldukça düşük olarak bulunmuştur.

Sonuç: Öğrencilerin yarısından fazlası hemşireliği ilk sırada tercih etmiş ve mesleği benimseme durumları oldukça yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin mesleğe ilişkin bakış açılarının olumlu olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi; meslek seçimi; hemşirelik.

ABSTRACT

Determination of Factors Affecting Career Choices of Nursing Students

Objective: This study was carried out to determine the factors affecting career choice among the nursing students at Akdeniz University.

Method: This descriptive study was carried out with 250 nursing students at Akdeniz University. Data were collected through the use of The Turkish version of HMSÖ, and student' introduction form was prepared by the researchers. The survey data obtained from the research were analyzed using t test, and frequency and percentage.

Results: All of the participants were students from Akdeniz University: 32.4% were first grade students, 61.2% were females, 58.4% preferred to be a nurse as their first choice of career. 67.6% did not have plans to leave nursing education for another career path. Most of the participants, both male and female, don't think that Nursing is a profession which is respected by all.

Conclusion: More than half of the participants preferred to be a nurse as their first choice of career, and they were observed to be highly interested in nursing profession. As a result of the study, it was revealed that the participants satisfied with their choice of the profession.

Key Words: Nursing student; career choice; nursing.

GİRİŞ

Meslek, bireylerin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi, becerilere dayalı etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Yanikkerem, Altınparmak ve Karadeniz 2004). Meslek seçimiye, kişinin birçok meslek arasından kendi kişiliğine, özelliklerine ve yeteneklerine en uygun olduğunu düşündüğü ve doyum alacağına inandığı işe yönelmesidir. Kişinin mesleğinde başarılı olabilmesi, fiziksel özellikleri ve mesleği bilerek

ve isteyerek seçmesi ve mesleğe ruhsal ve zihinsel olarak hazır olmasıyla ilgilidir (Mooney, Glacken and O'Brien 2008).

Çoğunlukla meslek seçimi kişinin ergenlik dönemini, değişim ve uyumunu yaşarken, kimliğini kişiliğini bulma krizinde bulunduğu dönemler içinde gerçekleşir. Gençler lise yıllarında geleceklerini tümüyle etkileyecek kararlar vermek zorunda kalır. Günümüzde meslek seçimleri genellikle üniversite giriş sınavında rastlantısal olarak gerçekleşmektedir. Bu yüzden de kişi ailenin beklentileri ve kendi

* Bu araştırma Hemşirelikte Güncel Sorunlar ve Yaklaşımlar Sempozyumu, Denizli,11-12 Nisan 2013 tarihinde, poster bildiri olarak sunulmuştur.

** Akdeniz Üniversitesi Antalya Sağlık Yüksekokulu (Öğr.Gör.Dr.) e-posta: serpildogan@akdeniz.edu.tr.

*** Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi (Prof.Dr.)

istekleri arasında çatışmaya düşer. Oysa kişi en iyi yapabileceğini düşündüğü faaliyetlerle kendisini maksimum doyuma ulaştıracağına inandığı alana yönelmelidir (Yanikkerem, Altınparmak ve Karadeniz 2004). Bir mesleğin çalışma koşullarını ve çalışma alanlarını tanıyıp isteyerek seçen bireylerin o mesleği gerektiği şekilde yürütmesi hem bu meslekte çalışanların verdiği hizmetten doyum bulmasını, hem de hizmet alan bireylerin yarar görmesini ve hoşnut olmasını sağlar (Şirin, Öztürk, Bezci, Çakar ve Çoban 2008). Hemşirelik, sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalık durumunda iyileştirme gibi önemli sorumluluklar yüklenen bir meslektir. Bu nedenle de hemşirelik mesleğini seçmede ilgi, istek ve yetenek gibi unsurlar ön koşul olmalıdır. Öğrencilerin seçtikleri meslekleri daha bilinçli seçmeleri, bölümlerine ve mesleklerine uyumunu daha da kolaylaştıracaktır.

Bireylerin mesleki yönelimini etkileyen faktörler oldukça fazladır. Temelde çevresel koşullardan aile, ailenin ekonomik ve eğitim düzeyi, öğrencinin doğup büyüdüğü yerleşim birimi, öğrencinin arkadaş çevresi, mesleğin getirdiği maddi kazanç, mesleğin ilgi ve yeteneklere uygun olması gibi etkenlerin belirleyici olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur (Sarıkaya ve Khorshid 2009).

Uluslararası literatüre bakıldığında hemşirelik mesleğini seçme nedenleri ulusal nedenlerle paralellik göstermektedir. İnsanlara yardım etme isteği (McLaughlin, Moutray and Moore 2010; Jirwe and Rudman 2012), insanlarla çalışma arzusu, bir fark yaratmak, başkalarına yardım etmek, mali nedenler, iş güvenliği (Miers, Rickaby and Pollard 2007), iş çeşitliliği (Duffield, Pallas and Aitken 2004; Jirwe and Rudman 2012), bir takımın parçası olmak gibi nedenlerin öğrencilerin hemşireliği seçmelerinde etkili olduğu saptanmıştır. Ana nedenler; mali nedenler, istihdam olanakları, bilimle ilgili olması (Beck 2000), sağlıkla ilgili bir alan olması (tıp fakültesine kabul edilmemiş olması) daha önce hemşirelerle ilgili deneyimleri (Rognstad 2002) mesleği seçmede etken faktörler olarak ortaya konmuştur. Ailenin etkisi, meslekte çalışmış bir aile üyesinin varlığı, kişisel bakım deneyimleri ve daha önce bir yakınının bakımını üstlenmiş olmak seçimlerinde etkili olan diğer faktörler arasında yer almaktadır. Bakım arzusu tüm çalışmalarda en baskın neden olarak belirtilmektedir.

Her meslek için profesyonel kimliğin kazandırılması önemlidir. Profesyonel mesleki

kimlik kazandırma öğrencilikte başladığından; eğitim sistemi, profesyonel kimliğin gelişimini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Profesyonel mesleki kimliğin kazandırılmasında etkili olan diğer bir faktör ise o mesleğin toplumda algılanan imajıdır. Hemşireliğin, toplumda birçok meslek arasından daha düşük statüde olduğunun düşünülmesi, saygınlığının daha az olması, toplumu oluşturan bireylerin hemşirelik hakkında yanlış düşüncelere sahip olması gibi nedenler öğrencilerin hemşirelik bölümünü tercih etmede isteksiz olmalarına ve meslek mensuplarını da olumsuz yönde etkilemektedir.

Günümüzde gençlerin gelecekle ilgili kaygıları, onların da ileriye güvenle bakmasını engellediği ve meslek seçimini etkilediği, girdikleri dallardan memnun olmadıkları ve memnuniyetsizliğin mezuniyet sonrası da devam ettiği gözlenmektedir. Son yıllarda hemşirelerin iş bulma olanaklarının kötüye gitmesi ve çalışma koşullarının ağırlaşması, sözleşmeli ve düşük ücretle çalışmalarından dolayı öğrenci hemşirelerin tedavi ve bakım verici hizmetlerde daha düşük oranlarda çalışmak istemelerine neden olmuştur.

Mesleğe adım atılan öğrencilik yıllarında, öğrencilerin mesleği nasıl algıladıkları, mezuniyet öncesi eğitiminden yararlanma ve mezuniyet sonrası hizmet niteliklerini etkilemesi nedeniyle sorgulama gerektiren önemli bir durumdur. Hemşirelik mesleğine giriş nedenlerini anlamak, meslekte kalma ile ilgili stratejiler hakkında bilgi edinmeye yardımcı olacak öğrencinin kararına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma, Akdeniz Üniversitesi Antalya Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Evren ve Örneklemi:

Çalışmanın evrenini Akdeniz Üniversitesi Antalya Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde okuyan toplam 475 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden tüm gönüllü öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır (n= 250). Çalışmaya katılım oranı %52.63'tür.

Verilerin Toplanması: Araştırma verileri öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini içeren öğrenci tanıtım formu (16 soru) ve Zysberg ve Berry (2005) tarafından hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen nedenleri belirlemek

amacıyla geliştirilen ve Türkçe Formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Önler ve Saraçoğlu (2010) tarafından gerçekleştirilmiş olan *Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği (HMSÖ)* kullanılarak toplanmıştır. Likert tipinde yanıtlanan ölçek 0 ile 100 puan arası derecelendirilmiştir. **Mesleki Uygunluk (MU)** (Ölçek maddeleri: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 14, 15, 16, 17) ve **Yaşamsal Nedenler (YN)** (Ölçek maddeleri: 6, 8, 10, 11, 12, 13) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam ölçek ve alt ölçek puanları; katılımcıların ölçeğe verdikleri puanların toplamının, ölçekteki soru sayısına bölünmesiyle elde edilmektedir. Ölçek tanılama amaçlı bir ölçek olmadığından dolayı alınan puan aralıklarının ifade ettiği bir anlam yoktur. Ölçekten alınan puanlara göre, bağımsız değişkenler bağlamında hemşirelik mesleğini seçmelerini etkileyen nedenler karşılaştırılmaktadır. Özgün ölçeğin mesleki uygunluk ve yaşamsal nedenler alt faktörleri için Cronbach Alfa değerleri .86 ve .78'dir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa değeri .73, mesleki uygunluk ve yaşamsal nedenler alt faktörleri için Cronbach Alfa değerleri .85 ve .45'dir. Soruların yanıtlanma süresi ortalama 15 dakika sürmüştür.

Araştırmanın Uygulanması: Veriler 20 Mayıs - 15 Haziran 2012 tarihleri arasında toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Araştırma veri analizleri bilgisayar ortamında sayı, yüzde, ortalama, iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi kullanılarak; $p < 0.05$ anlamlılık derecesi ile %95'lik güven aralığında değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda varılan sonuçlar araştırmanın örneklemini için geçerlidir. Çalışmada kullanılan HMSÖ yaşamsal nedenler alt faktörünün güvenilirlik katsayısının düşük olması (Cronbach Alfa .45) araştırmanın sınırlılığıdır.

Araştırmanın Etik Boyutu: Araştırmanın yürütülebilmesi için; Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay, Akdeniz Üniversitesi Antalya Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğü'nden yazılı, araştırmaya katılan tüm öğrencilerden sözlü izin ve ölçeğin uygulanması için ölçeği geliştiren ve Türkçe'ye uyarlayan yazarlardan izin alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur. Öğrencilerin % 21'i 17-19 yaş

grubundadır, yaş ortalaması 21.09 ± 1.85 'dir. %38.8'i erkektir. Öğrencilerin ailelerine ilişkin veriler incelendiğinde, %84.8'inin çekirdek ailede yaşadığı, %62.4'ünün annesinin, %50.4'nün babasının ilköğretim mezunu oldukları; %84.8'inin annesinin, %23.2'sinin babasının çalışmadıkları tespit edilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun anne ve babalarının ilköğretim mezunu olması, birçok çalışma bulgularıyla paralellik göstermektedir (Eşer, Khorshid ve Denat 2008; Koç ve Sağlam 2009; Ünlü, Özgür ve Gümüş 2008; Yücel, Güler, Eşer ve Khorshid 2011). Öğrenciler ailelerinin gelir durumlarını %61.6 düzeyinde "gelir gideri dengeler" şeklinde belirtmiştir. Bu bulgu; hemşirelik mesleğinin orta gelir düzeyine sahip öğrenciler tarafından tercih edildiğini göstermektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri

Özellikler(n=250)	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	153	61.2
Erkek	97	38.8
Sınıf		
1. sınıf	81	32.4
2. sınıf	67	26.8
3. Sınıf	51	20.4
4. Sınıf	51	20.4
Çalışma Durumu		
Çalışmıyor	216	86.4
Çalışıyor	34	13.6
Annenin Eğitim Düzeyi		
Okuryazar değil	33	13.2
Okuryazar	12	4.8
İlköğretim	156	62.4
Lise	41	16.4
Üniversite	8	3.2
Babanın Eğitim Düzeyi		
Okuryazar değil	9	3.6
Okuryazar	11	4.4
İlköğretim	126	50.4
Lise	66	26.4
Üniversite	38	15.2
Aile Gelir Durumu		
Gelir giderden az	78	31.2
Gelir gideri dengeler	154	61.6
Gelir giderden fazla	18	7.2

Çalışmaya katılan öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme sıralamaları

incelendiğinde %58.4'nün hemşireliği ilk sırada tercih ettikleri saptanmıştır. Kız öğrencilerin % 62.7'si, erkek öğrencilerin ise %51.5'i hemşireliği ilk sırada tercih etmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Hemşireliği Tercih Etme Sıralamalarının Dağılımı

Tercih Sırası	Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%
1.	96	62.7	50	51.5
2-5.	28	18.3	28	28.9
6 ve üzeri	29	19.0	19	19.6

Öğrencilerin yarısından fazlasının hemşireliği ilk tercih olarak seçmeleri mesleğe isteyerek geldiklerini düşündürmektedir. Bu bulgu, literatür bulguları ile benzerlik göstermektedir (Dinç, Kaya ve Şimşek 2007; Ünlü, Özgür ve Gümüş 2008; Özpancar, Aydın ve Akansel 2008; Şirin, Öztürk, Bezci, Çakar ve Çoban 2008; Tunç, Akansel ve Özdemir 2010) Sonuçlar, araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunun bu bölüme isteyerek geldiklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Okudukları Bölüme İlişkin Düşünceleri (n=250)

Düşünceler	Sayı	%
Bölümden Memnuniyet Durumu		
Memnunum	176	70.4
Memnun değilim	74	29.6
Mesleği Benimseme Durumu		
Benimsedim	191	76.4
Benimsemedim	59	23.6
Okul Başarısını Tanımlama		
Başarılı	68	27.2
Orta	161	64.4
Başarısız	21	8.4
Bölüm Değiştirmeyi Düşünme Durumu		
Düşünmüyorum	169	67.6
Düşünüyorum	81	32.4

Çalışmaya katılan öğrencilerin %76.4'ü mesleği benimsediklerini, %70.4'ü bölümden memnun olduklarını ifade etmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin %67.6'sı bölüm değiştirmeyi/yeni bir bölüm okumayı düşünmediğini, %32.4'ü ise

değiştirmeyi düşündüğünü ifade etmiştir (Tablo 3). Cinsiyete göre bölüm değiştirmeyi ya da farklı bir bölüm okumayı düşünme durumları incelendiğinde kız öğrencilerin %69.3'ü, erkek öğrencilerin %64.9'u bölüm değiştirmeyi düşünmemektedir. Öğrencilerin bölüm değiştirme ya da farklı bir bölüm okuma istekleri ile Hemşirelikte Meslek seçimi ölçeğinin alt boyutu olan MU alt boyutundan aldığı puan ortalaması arasında fark anlamlı çıkmıştır (p=0.000) (Tablo 4). MU alt boyutunda yer alan ölçek maddeleri göz önüne alındığında, öğrencilerin hemşireliği kendileri için uygun bir meslek olarak gördükleri söylenebilir. Bölüm değiştirme/yeni bir bölüm okumayı düşünmeme oranlarının (%67.6) yüksek olmasının da bu sonuçta etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Okudukları Bölüme İlişkin Düşünceleri ile MU ve YN Alt Boyutu Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Düşünceler	MU $\bar{X}\pm SS$	YN $\bar{X}\pm SS$
Bölüm Değiştirmeyi Düşünme		
Düşünüyorum	4.71±0.23	6.15±0.24
Düşünmüyorum	5.39±1.70	5.07±1.80
Test ve p değeri	t=-6.22/ p=0.000	t=1.329/ p=0.185
Mesleği Benimseme		
Benimsedim	6.27±1.50	5.05±1.82
Benimsemedim	3.79±1.52	5.58±1.52
Test ve p değeri	t=11.058 p=0.000	t=-2.041 p=0.042

Öğrencilerin mesleği benimseme durumları ile MU (p=0.000) ve YN (p=0.042) alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (Tablo 4). Bu fark, mesleği benimsediğini belirten öğrencilerin sayısının (n=191) fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrencilerin hemşireliği kendileri için uygun bir meslek olarak görmeleri; mesleği ne denli benimsedikleriyle ilgilidir. Öğrencilerin mesleğini önemli, değerli gördüğü ve mesleki benlik saygısının geliştiği söylenebilir. Mesleki benlik saygısı, bireyin tercih ettiği mesleğe karşı geliştirdiği değerlilik yargısı olarak ifade

Tablo 5. HMSÖ İfadelerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (n=250)

	Etkili olmadı										Etkili oldu			
	Kadın		Erkek		Toplam		Kadın		Erkek		Toplam			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Her zaman hemşire olmak istemişimdir.	55	35.9	33	34.0	88	35.2	2	1.3	2	2.1	4	1.6		
Hemşireliğin kişiliğime uygun bir iş olduğunu düşünüyorum.	10	6.5	14	14.4	24	9.6	11	7.2	8	8.2	19	7.6		
Her zaman insanlara yardım etmek istemişimdir.	1	0.7	2	2.1	1	0.4	54	35.3	30	30.9	84	33.6		
Kendimi ifade edebilmemi sağlayan bir iş yapmak istedim.	6	3.9	7	7.2	13	5.2	45	29.4	27	27.8	72	28.8		
Hemşireliğin benim için iyi bir kariyer fırsatı olduğunu düşünüyorum	18	11.8	20	20.6	38	15.2	9	5.9	4	4.1	13	5.2		
Başka bir iş yapmak isterdim ama yapamadım.	17	11.1	8	8.2	25	10.0	33	21.6	27	27.8	60	24.0		
Çevremdeki insanlar iyi bir hemşire olacağımlı söylediler.	1	0.7	11	11.3	12	4.8	45	29.4	13	13.4	58	23.2		
Hemşireliğin sürekli gözde bir meslek olacağını düşündüğüm için hemşireliği seçtim.	29	19.0	12	12.4	41	16.4	14	9.2	13	13.4	27	10.8		
Hemşirelik insanların gözünde saygın bir meslektir.	17	11.1	12	12.4	29	11.6	9	5.9	5	5.2	14	5.6		
Hemşirelikten başka seçim şansım yoktu.	52	34.0	26	26.8	78	31.2	13	8.5	16	16.5	29	11.6		
Hemşirelikte işsiz kalmıyacağımı düşünüyorum.	2	1.3	2	2.1	4	1.6	65	42.5	41	42.3	106	42.4		
Hemşirelikte iyi para kazanılır.	6	3.9	4	4.1	10	4.0	1	0.7	13	13.4	22	8.8		
Hemşirelik dışında yapabileceğim başka iş yok.	67	43.8	38	39.2	105	42.0	4	2.6	1	1.0	4	1.6		
Hemşirelik alanında lider olabileceğimi düşünüyorum.	10	6.5	14	14.4	24	9.6	25	16.3	17	17.5	42	16.8		
Hemşirelik ailem ve benim için uygun bir iştir.	6	3.9	12	12.4	18	7.2	22	14.4	8	8.2	30	12.0		
Hemşireliğin yarı zamanlı ve vardiyalı çalışma koşullarının olması bana cazip gelmektedir.	30	19.6	10	10.3	40	16.0	8	5.2	17	17.5	25	10.0		
Gereksinimlerimi karşılayabilecek bir meslek aradım ve hemşireliği seçtim.	25	16.3	12	12.4	37	14.8	10	6.5	10	10.3	20	8.0		

edilebilir. Mesleki benlik saygısı, mesleki uyum ve doyumun bir ön koşulu durumundadır. Hemşirelerin de mesleğinde başarılı ve verimli olmasında, kendi mesleğini önemli ve değerli görmesi yolunda mesleki benlik saygısı önemli bir yer tutmaktadır (Civci ve Şener 2012).

Öğrencilerin Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği'nde yer alan maddelere verilen yanıtların değerlendirilmesi için ölçek maddeleri tablolştırılmıştır. Öğrencilerin meslek seçiminde etkili olduğuna ve olmadığına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 5'de verilmiştir.

HMSÖ ifadelerinin cinsiyete göre dağılımı Tablo 5'de verilmiştir. Dağılım incelendiğinde; her iki cinsiyette de meslek seçiminde etkili olan oranı yüksek ilk üç ifade sırasıyla; "Hemşirelikte işsiz kalınmayacağımı düşünüyorum (%42.4)", "Her zaman insanlara yardım etmek istemişimdir (%33.6)", "Kendimi ifade edebilmemi sağlayan bir iş yapmak istedim (%28.8)" olarak belirlenmiştir (Tablo 5). Öğrencilerin, mesleği tanıyarak seçim yapmadıkları, iş bulma kolaylığının seçimde daha önemli yeri olduğu, aynı zamanda gelecek endişesi taşıdıkları ve bu nedenle iş garantisi olan bir mesleği tercih ettikleri söylenebilir. Öğrencilerin hemşireliği seçme nedenleri konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Eskimez, Öztunç ve Alparşlan 2008; Ünlü, Özgür ve Gümüş 2008). Korkmaz ve Görgülü (2010), çalışmasında hemşireliği iş olanağı olduğu için seçen hemşirelerin oranı (%17.3) düşük olmakla birlikte, hemşireliği seçme nedeni olarak üçüncü sırada yer aldığını belirtmektedir.

Geçmişten günümüze kadar hemşirelik, yardım mesleklerinden biri olarak görülmüştür (Karaöz 2002). Çalışmada öğrencilerin meslek seçiminde etkili olduğunu belirttikleri diğer bir madde "Her zaman insanlara yardım etmek istemişimdir" ifadesidir. Yapılan çalışmalarda (Korkmaz ve Görgülü 2010; Eskimez, Öztunç ve Alparşlan 2008; Koç ve Sağlam 2009; Karaöz 2002; Yanıkerem, Altınparşmak ve Karadeniz 2004; Karakuş, Karadağ ve Birgili 2005; Korkmaz ve Görgülü 2010; McLaughlin, Moutray and Moore 2010; Miers, Rickaby and

Pollard 2007; Jirwe and Rudman 2012) "insanlara bakım verme isteği"nin hemşirelik mesleğini tercih etmelerindeki en temel neden olarak gösterilmiştir. Nilsson ve Stomberg (2008), hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, öğrenciler başkalarına yararlı olmak ve yardım etmek için mesleği seçtiklerini belirtmişlerdir. Ancak, tercih sıralamasında hemşireliğe, ilk tercihleri arasında yer vermemişlerdir (Nilsson and Stomberg 2008). Aynı çalışmada, kız öğrencilerin başkalarına bakım verme isteğinden dolayı, erkek öğrenciler ise hemşirelik mesleğinin iş güvenliği, fırsatlar, esneklik en son sırada ise başkalarına bakma isteğinden dolayı tercih ettikleri belirtilmektedir (Nilsson and Stomberg 2008).

Yardım etme isteği, meslek olma ölçütlerinden, verilen hizmetin insanlık için hayati önem taşıması ve toplumun iyilik halini arttırmasının temelini oluşturur. Yardım etme isteği nedeniyle seçtiğini belirten hemşirelerin meslek seçimini bilinçli olarak yaptıkları belirtilmektedir. Korkmaz ve Görgülü'nün bildirdiğine göre Boughn ve Lentini, kadınların hemşirelik mesleğini seçme nedenlerini inceledikleri araştırmalarında da hemşirelerin "diğer insanlara bakma, onlara yardım etme" isteği, temel neden olarak saptanmıştır (Korkmaz ve Görgülü 2010).

Öğrencilerin meslek seçiminde etkili olmadığını ifade ettikleri, oranı yüksek ilk üç ifade sırasıyla; "Hemşirelik dışında yapabileceğim başka iş yok (%42)", "Her zaman hemşire olmak istemişimdir (%35.2)", "Hemşirelikten başka şansım yoktu (%31.2)" olarak belirlenmiştir (Tablo 5). Meslek seçiminde etkili olmadığını ilk sırada belirtilen madde, öğrencilerin aslında farklı seçeneklerinin olduğunu ama buna rağmen hemşireliği tercih ettiklerini ifade etmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin mesleği isteyerek seçtiklerini söylemek mümkündür.

Tüm meslekler gibi hemşirelikte, hizmet verdiği toplumun mesleği algılayışından önemli ölçüde etkilenir (Karaöz 2002). Sosyal yapı, hemşirenin tutumlarını, hemşirelik uygulamasını ve toplumun hemşireliğe karşı tutumunu

biçimlendirir. Sosyal yapı aynı zamanda hemşireliği meslek olarak seçenleri de etkiler. Hemşirelik mesleğini seçen öğrenciler toplumun hemşireliğe bakışından etkilenmiş olarak eğitime başlar (Kızılgüt ve Ergöl 2011). Ülkemizde yapılan çalışmalar, öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçerken daha çok “kolay iş bulma”, “üniversiteye girebilme” gibi kaygılarla hareket ettikleri, genellikle mesleğe ilişkin bir görüşleri olmadığını aynı zamanda hemşirelik okullarına gelen öğrencilerin hemşireliğe ilişkin yeterli istek ve bilgiye sahip olmadıklarını göstermiştir. (Dinç, Kaya ve Şimşek 2007; Ünlü, Özgür ve Gümüş 2008; Beydağ ve Arslan 2008; Ünal 2008; Şirin, Öztürk, Bezci, Çakar ve Çoban 2008; Kızılgüt ve Ergöl 2011).

Bu çalışmada; öğrencilerin meslek seçiminde en önemli etken olarak ifade ettikleri “Hemşirelik insanların gözünde saygın bir meslektir” ifadesinin oranı her iki cinsiyette de oldukça düşüktür. (kız öğrenciler %5.9; %5.2) (Tablo 5). Lise son sınıfta okuyan kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile yapılan çalışmada öğrencilerin %8.1’i toplumun hemşireliğe bakış açısından dolayı hemşireliği tercih etmeyeceklerini ifade etmişlerdir (Eskimez, Öztunç ve Alparslan 2008). Hemşirelik imajının olumsuz oluşu, sonuç olarak mesleğe giriş üzerinde olumsuz etkilere neden olacağı çok açıktır. Koç ve Sağlam’ın (2009) çalışmasında da öğrencilerin %38.9’u toplumsal imajı düşük olduğu için hemşirelik mesleğini seçmeyi düşünmediklerini bildirmişlerdir. Dinç, Kaya, Şimşek, Kabalcıoğlu ve Dayı’nın (2007) öğrencilerin hemşirelik imajını etkileyen faktörlere ilişkin düşünceleri değerlendirildiği çalışmalarında; öğrencilerin %50.9’u meslektaşlarının insanlar arası ilişkilerinde başarısız oldukları için toplumsal imajlarının kötü olduğunu ifade ettiklerini belirtmektedirler. Ünlü, Özgür ve Gümüş (2008) toplumun hemşirelik hakkındaki görüşlerinin öğrencinin meslek algılayışını olumsuz etkilediğini bulmuşlardır. Kaya ve arkadaşlarının (2004) çalışan hemşirelerle yaptıkları çalışmada da hemşirelerin %75.8’inin mesleki imajlarını

“olumsuz” olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir.

Bu bulgulara karşılık bazı çalışmalarda ise, toplumun bakış açısının olumlu olduğu belirtilmektedir. Hemşirelik 1. sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada; hemşirelik mesleği ile ilgili ifadeler öğrencilerin katılma durumları incelenmiştir. Hemşirelik toplumda değer verilen bir meslektir ifadesine öğrencilerin %59.2’si, %72.4’ü “hemşirelik mesleği toplumda yeterince tanınan bir meslektir”, %58.2’si “hemşirelik mesleği toplumda önemli bir statüye sahiptir” ifadelerine katıldıklarını belirterek hemşireliğe ilişkin olumlu görüşlerini belirtmişlerdir (Özpancar, Aydın ve Akansel 2008).

Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin meslek seçimleri, meslek hakkında ve hemşirelik mesleğini uygulamaya yönelik görüşlerinin incelenmesi (2008), birinci sınıf öğrencilerinin yarısından çoğu, dördüncü sınıf öğrencilerinin ise yarısının toplumun mesleğe bakışının olumlu olduğuna inandıklarını ifade etmişlerdir (Şirin, Öztürk, Bezci, Çakar ve Çoban 2008). Turgay, Karaca, Ceber ve Aydemir (2005) eğitim süresince meslek hakkında bilgi ve eğitim alan öğrencilerin hemşirelik meslek algılarının olumlu yönde değişim gösterdiğini tespit etmişlerdir. Eşer, Khorshid ve Denat’ın (2008) çalışmasında, öğrencilerin klinik uygulama deneyimlerinin mesleğin niteliğini algılamalarını olumlu olarak etkilediğini saptamışlardır. Görüldüğü gibi öğrencilerin aldıkları eğitimin mesleği algılamalarında etkili olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda, eğitimin kalitesinin artırılması mesleğe yönelik olumlu algının artmasında etkili olacağı aşikârdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının hemşireliği ilk sırada tercih ettikleri belirlenmiştir. Hemşireliği seçmelerindeki en büyük faktörün işsiz kalmama garantisi olduğu belirlenmiştir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin bölüm değiştirmeyi düşünmemeleri yüksek düzeyde belirlenmiştir. Öğrencilerin meslek seçiminde en önemli etken olarak ifade ettikleri “Hemşirelik insanların gözünde saygın bir meslektir” ifadesinin oranı

her iki cinsiyette düşük olarak saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Öğrencilerin olumsuz düşüncelerini azaltmada, mezuniyetten sonraki çalışma alanlarını tanıtmaya, eğitim süreci boyunca olumlu bakış açısı kazandırma,
- Mesleğin toplumsal statüsünü geliştirmek için öğrencilere örgütlenme bilinci kazandırma,

KAYNAKLAR

Beck CT. The Experience of Choosing Nursing as a Career. *Journal of Nursing Education* 2000; 39(7): 320-2.

Beydağ KD, Arslan H. Kadın Doğum Kliniklerinde Çalışan Ebe ve Hemşirelerin Profesyonelliklerini Etkileyen Faktörler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 2008; 3 (7): 75-87.

Civci H, Şener E. Hemşire Adaylarının Mesleki Güdülenme Düzeyleri ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *DEUHYO ED* 2012; (4):142-9.

Dinç S, Kaya Ö, Şimşek Z. Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği Hakkındaki Bilgi, Düşünce ve Beklentileri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2007; 10(1):1-9.

Duffield C, Pallas LO, Aitken LM. Nurses who work outside nursing. *Journal of Advanced Nursing* 2004; 47(6), 664-71.

Eskimez Z, Öztunç G, Alparslan N. Lise Son Sınıfta Okuyan Kız Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğine İlişkin Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2008;15(1): 58-67.

Eşer İ, Khorshid L, Denat Y. Hemşirelik Mesleğini Algılamada İlk Klinik Uygulamanın Etkisi Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2008; 24(1):15-26.

Jirwe M, Rudman A. Why Choose A Career in Nursing?. *J Adv Nurs.* 2012; 68(7):1615-23.

Karaöz S. Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitimleri Sırasında Mesleğe İlişkin Algılarındaki Değişimin İncelenmesi: Hemşireliğe Giriş Dersinin Bu Değişimdeki Rolü. *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 2002; 6 (2):10-20 .

Kaya ÖK, Şimşek Z, Kabalcıoğlu F, Dayı F. Hemşirelerin Mesleki İmajlarını ve Mesleği Algılama Durumlarını Etkileyen Faktörler. *Hemşirelik Forumu* 2004; 7(1): 1-6.

Kızgüt S, Ergöl Ş. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşireliği Algılayışı Hemşirelik Rollerine ve Hemşireliğin Geleceğine Bakışı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2011; 14(2): 10-5.

Koç Z, Sağlam Z. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine İlişkin Görüşleri ve Mesleği Seçme Durumlarının Belirlenmesi. *Atatürk*

- Lise öğrencilerine meslek/okul tanıtım programlarının yaygınlaştırılma ve hemşirelik mesleğini tanımalarına yönelik bu programların daha etkin olmasını sağlayacak stratejiler geliştirme önerilebilir.

Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2009; 12 (3): 1-11.

Korkmaz F, Görgülü S. Hemşirelerin, Meslek Ölçütleri Bağlamında Hemşireliğe İlişkin Görüşleri. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2010;17(1):1-17.

McLaughlin K, Moutray M, Moore C. Career Motivation in Nursing Students and the Perceived Influence of Significant Others. *Journal of Advanced Nursing* 2010;66(2): 404-12.

Miers ME, Rickaby C E, Pollard K C. Career Choices in Health Care: Is Nursing A Special Case? A Content Analysis of Survey Data. *International Journal of Nursing Studies* 2007; 44 (7): 1196-209.

Mooney M, Glacken M, O'Brien F. Choosing Nursing as a Career: A Qualitative Study. *Nurse Education Today* 2008; 28(3): 385-92.

Nilsson ELK, Stomberg WIM. Nursing Students Motivation Toward Their Studies – A Survey Study. *BMC Nursing* 2008, 7 (6):1-7.

Önler E, Saraçoğlu GV. Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeğinin Güvenilirlik ve Geçerliliği. *DEUHYO ED* 2010; 3(2): 78-85.

Özpancar N, Aydın N, Akansel N. Hemşirelik 1. Sınıf Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği İle İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2008; 12(3): 9-17.

Rognstad M K. Recruitment to and Motivation for Nursing Education and the Nursing Profession. *Journal of Nursing Education* 2002; 41(7):321-5.

Sarıkaya T, Khorshid L. Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2009; 7(2): 393-423.

Şirin A, Öztürk R, Bezci G, Çakar G, Çoban A. Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçimi ve Mesleği Uygulamaya Yönelik Görüşleri. *Dirim Tıp Gazetesi* 2008; 83(3): 69-75.

Tunç G Ç, Akansel N, Özdemir A. Hemşirelik ve Sağlık Memurluğu Öğrencilerinin Meslek Seçimlerini Etkileyen Faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2010; 3(1):24-31.

Turgay AS, Karaca B, Ceber E, Aydemir G. Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleği Algılayışları. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2005; 8(1): 54-62.

Ünlü S, Özgür GL, Gümüş BA. Hemşirelik Yüksekokulundaki Öğrencilerin Hemşirelik Mesleği ve Eğitimi İle İlgili Görüş ve Beklentileri. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2008; 24(1): 43-56.

Ünal S. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri ve Hemşirelik Mesleğini Seçme Nedenleri. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi 2008; 16(63): 179-87.

Yanikkerem E, Altınparmak S, Karadeniz G. Gençlerin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler ve

Benlik Saygıları. Hemşirelik Forumu 2004; 7(2): 61-2.

Yücel ŞÇ, Güler EK, Eşer İ, Khorshid L. İki Farklı Eğitim Sistemi İle Öğrenim Gören Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğini Algılama Durumlarının Karşılaştırılması. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2011; 27(3):1-8.

Zysberg L, Berry D. Gender and Students' Vocational Choices in Entering The Field of Nursing. Nursing Outlook, 2005; 53(4): 193-8.